

spise, nahajajoče se v društvenem arhivu od leta 1860. do današnjega dne tako, da je možno vsakoršne poizvedbe dobiti iz hranjenih aktov.

Ta uredba, ki je povzročila vstrajnega dela skozi dobre tri tedne, je omogočila, da so se sestavili pravilni in spregledni zapisniki, in da se je knjigovodstvu dala ona oblika, ki bolje odgovarja različnim potrebam našega denarnega zavoda. Knjigovodstvo obsega sedaj vložni zapisnik, v kateri so se vknjiževale vse vloge, kojih je bilo v ravnokar minolem letu 285, potem „knjigo društvenikov“ z vstopnino in letnimi prispevki, dalje „blagajnični dnevnik“ in „glavno knjigo“, „knjigo vdov in sirot“, ki je posebne važnosti zaradi sirot, ki v različnih časih izgube vzgojnino — in konečno „knjigo dolžnikov“. Pokazala se je tudi potreba, da je v posebnem pregledu imeti vplačevanje pristopnin, ker dosedaj ni bilo natanko določeno, v katerih obrokih se ima plačevati pristopnina, kar pa zahteva § 7. društvenih pravil. Le na ta način urejeno knjigovodstvo daje poročstvo za točno in pregledno upravo. Vsakemu odborniku je zdaj mogoče v vseh zadevah dobiti pojasnil, računskim preglednikom pa so v roke dana vsa sredstva, preveriti se o resničnosti in pravilnosti računov. Iz tega je razvidno, da so se odbor, vzlasti pa njega funkcionarji vestno trudili ter mnogo časa žrtvovali za dobro gospodarstvo in natančno poslovanje v našem blagotvornem društvu, kateremu želimo vsi najboljše prihodnosti in obilo lepega sadu.

Listek.

Ivan baron Kobencelj,

deželni glavar Kranjski.

Spisal Jakob Dimnik.

I.

Meroma dve uri od svetovnoznane Postojine, na severozahodni strani, štrli sredi skalovitega gorovja strma pečina navpik v nebo. Na nji beli se sivi grad, sedanji Luegg ali grad Predjamski. Svet okolu njega je jako divji; visoke skalnate stene in globoki prepadi ga obkrožujejo. Kraj ta, kakor i okolica je jako pusta, bolj podobna pustinji, ko človeškemu bivališču. Mati priroda jo je brez vse krasote pustila, kakor bi bila razlila ves svoj srd na njo. Grad Predjamski je tako potisnjen pod visoko skalo v duplo, da ga stena nad streho viseča poplnoma brani deževja in vihre. Tožno gleda tja po dolini, kjer se drvi deroči potok Jamščica, z groznim bobnjenjem izgublja joč se v skalnato brezdno; turoben premišljuje časa beg primerjajoč,

koliko življenja in živahnega gibanja bilo je nekdaj tu gori, a kako pustotno in mrtvo je dandanes. Ondu na zidu naslikan je velikansk grb z letnico 1570, ki pripoveduje, da je v imenovanem letu ta grad sezidal Ivan baron Kobencelj, bivši dvorni kancelar nadvojvode avstrijskega Karola v Gradci, osvojivši si tu vlasteljestvo. Kobencelj bil je tudi svètnik in dvorni tajnik pri kralju in potem pri cesarju Ferdinandu I. (1556—1564.) Cesar imel je Kobencelja spričo njegove marljivosti, udanosti in zvestobe jako rad; zbog velikih zaslug povzdignil ga je v viteški in pozneje v baronski stan. Kakor Ferdinandu I., enako bil je Kobencelj tudi Maksimilijanu II. (1564—1576.) in Rudolfu II. (1576—1612) jako priljubljen. Zavzemal je mnogo visokih mest; leta 1592. bil je tudi deželni glavar Kranjski. Za razna diplomatska posla bil je Kobencelj popolnoma na svojem mestu. Zanimivo bilo je njegovo poslanstvo na Rusko (1576—1581.) I., o kojem se pripoveduje nastopna dogodba:

Bilo je leta 1575. Cesar Maksimilijan II. pride na Dunaj, pokliče k sebi vse ministre in druge državne prvake ter se posvetuje ž njimi o poslanci do ruskega carja, koji je nameraval razdreti trgovsko zvezo mej Rusijo in Nemčijo. Tudi Ivan Kobencelj bil je poklican na ta shod. Vsakdo bal se je prevzeti važno nalogo, kajti tačas sedel je na prestolu ruskega carstva Ivan IV. Grozni (1533—1584), koji je bil tako strog in nagle jeze, da je šestokrat tudi poslance tujih držav usmrtil. Dolgo časa si belijo visoki možje sive glave svoje in boječ se, da bi cesar koga izmed njih ne določil poslanca, jamejo se polagoma umikati v ozadje. Le Kobencelj, premišljujoč to za vso državo važno zadevo, se ne gane s prostora svojega. Poprej bil je zadnji v vrsti a mahoma stal je prvi pred cesarjem. Rdečica ga oblije, ko se zdrami iz svojega premišljevanja, kajti nič ni čutil, kdaj so se drugi možje odmeknili nazaj. Uže hoče tudi on stopiti v ozadje, kar ga cesar vpraša: „Hočete li Vi, gospod baron, potovati v Moskvo?“

Kobencelj ne odgovori ničesar na to vprašanje, temveč prikloni se molče vladarju v znak, da je zadovoljen prevzeti poslanstvo. Cesar mu na to odgovori: „Dobro; potujte torej srečno: Bog bodi z Vami in pogumno zastopajte domovino svojo!“

Zopet se baron globoko prikloni in lakonički odgovori: „Da, milostivi gospod in cesar, to bodem storil!“

Drugo jutro pa nastopi uže dolgo in nevarno pot.

Kmalu se je pokazalo, da je Kobencelj popolnoma kos svoji nalogi.

Rodom Kranjec znal je dobro slovenski jezik in radi tega priučil se je tudi skoro ruščini.

Prišedši v Moskvo pred carja, stopi pokrit predenj ter mu s pogumnim glasom razkrije željo nemškega cesarja.

„Pes“ zaupije car z osornim glasom na Kobencelja, „od kdaj se pa govori z mano s pokrivalom na glavi? Ali ne veš, da sem ukazal pred malo tedni poljskemu poslancu, ki je bil predrzen kakor ti, kapo pribiti na glavo?“

„Prvič“ odgovori poslanec neprestrašen, „nisem pes, ampak baron pl. Kobencelj, poslanec mogočnega rimskonemškega cesarja Maksimilijana II., dokle je to toliko, kakor bi moj milostivi gospod sam govoril z Vami; on pa bi gotovo toliko časa klobuka ne vzel z glave, dokler bi se Vi ne odkrili.“

Znano mi je, kaj ste storili s Poljakom, in sram bi me bilo, ko bi bil jaz tako boječ, gotovo ni imel meča opasanega, kakor ga imam jaz.“

Potem udari močno po sablji svoji, stopi bliže carja in konča z povzdignjenim glasom svoj diplomatski govor.

Kobenceljev pogum je caru jako ugajal, zato govoril je nadalje ž njim prav prijazno, raje ga je imel, kakor vse dvornike svoje. Tudi njegov sin Fedor Ivanovič je Kobencelja zelo visoko cenil. To pa ni godilo opričnikom carjevim in postali so ljubosumni nanj. Zarotili so se zoper carja ter sklenili osvetiti se njemu in sinu njegovemu.

(Konec prih.)

Književnost.

Das Wissen der Volksschule. (Glej Uč. Tov. št. 6. t. I. stran 115!) Tega dela je izišlo do sedaj že 28 snopičev. V 7. in 8. snopiču nadaljuje pisatelj z jezikovnim poukom ter pričenja z računstvom v prvem in drugem razredu. Računstvo 3., 4. in 5. razreda razpravlja na drobno v 9., 10. in 11. snopiču. V 11. snopiču pričenja s prirodopisom, kateri predmet končuje v 14. snopiču. Prirodoslovje razlaga v 14., 15. in 16. snopiču in zemljepisje pa v 17., 18., 19., 20., 21. in 22. snopiču. V 23., 24., 25. in 26. snopiču je razvrščena vsa zgodovina, kolikor jo predpisuje učni črtež za 5 razredne ljudske šole. V 26. snopiču pričenja z lepomisjem ter končuje s tem predmetom v 28. snopiču, v katerem pride na vrsto tudi risanje. — Vsa učna tvarina je urejena natančno po predpisu učnega črteža za petrazredne šole, vendar se da pa na štiri-tri-dvo-in-jednorazrednicah prav tako rabiti, kakor na petrazrednicah, ker si lahko vsak učitelj učno tvarino tako uredi, kakor je primerno za dotično šolo. Ta knjiga, katere boče v enem mesecu dovršena, boče tudi slovenskemu učiteljstvu dobrodošla, zato jo najtopleje priporočamo v obilno naročbo. Dobiva se pri pisatelju Jos. Stegbauer-ju, učitelju na Dunaji, IV. Favoritenstrasse 21. po 30 kr. snopič.

Das Wichtigste aus der oesterreichischen Geschichte, von der Gründung der Ostmark bis auf unsere Tage für Volksschulen von Al. Swetina, Oberlehrer in Miethsdorf, Post Murek, Steiermark. Zweite, verbesserte und vermehrte Auflage. Mit einer Karte. Preis 20 kr. Im Selbstverlage des Verfassers Mala 8°, strani 46. Mi to knjižico tudi slovenskemu učiteljstvu prav tople priporočamo, ker boče gotovo vsakemu dobro služila pri zgodovinskem pouku.

Knjižnice za mladino je izišel 9. zvezek ter prinaša lepo povest „Plemenita srca“ Učitelji slovenski, le marljivo podpirajte to prekoristno podjetje ter nabirajte naročnikov širom slovenske domovine!